

Vergaderjaar 2013–2014

29 407

Vrij verkeer werknemers uit de nieuwe EU lidstaten

Nr. 189

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 10 maart 2014

Graag bied ik u hierbij de reactie aan op het verzoek van de vaste commissie voor Europese Zaken van 20 februari 2014 met kenmerk 2014Z02900 inzake het in Zwitserland gehouden referendum over immigratiequota.

De uitslag van het Zwitserse immigratiereferendum van 9 februari jl. brengt een automatische wijziging van de Zwitserse grondwet met zich mee. Deze komt er onder meer op neer dat de Zwitserse regering verplicht is om binnen drie jaar nader te bepalen quota vast te stellen voor het aantal verblijfsvergunningen voor buitenlanders, onder wie ook EU-burgers. Daarnaast dient de Zwitserse regering verdragen waarmee deze grondwetswijziging in strijd is binnen een periode van drie jaar door heronderhandeling aan te passen.

Zoals de Zwitserse regering zelf heeft aangegeven, staat de grondwetswijziging op gespannen voet met de afspraken tussen de EU en Zwitserland over het vrij verkeer van personen. In hoeverre Zwitserland zijn verplichtingen schendt en wat dit betekent voor de bilaterale relatie tussen Zwitserland en de EU, zal afhangen van de wijze waarop de Zwitserse regering de grondwetswijziging ten uitvoer legt. De Zwitserse regering heeft laten weten eind juni met een plan van aanpak te komen en tegen het einde van 2014 concept-wetgeving te presenteren.

De EU heeft – zowel bij monde van de Commissie, EDEO, als individuele lidstaten – haar teleurstelling laten blijken over de uitslag van het referendum en heeft aangegeven het plan van uitvoering van de Zwitserse regering af te wachten. Indien de Zwitserse regering een voorstel doet voor heronderhandeling van de afspraken over het vrije verkeer van personen, is het aan de EU, in het bijzonder de Raad van Ministers, hierop te reageren.

In algemene zin kan gesteld worden dat het vrij verkeer van personen een integraal onderdeel vormt van een brede samenwerking tussen de EU en Zwitserland. Mocht Zwitserland overgaan tot het daadwerkelijk beperken van het vrij verkeer van personen dan dat ook gevolgen hebben voor de overige terreinen waarover de relatie zich uitstrekt.

Hoewel de gevolgen van het Zwitserse referendum voor handel en samenwerking volledig afhangen van het nog te presenteren plan van uitvoering en daarmee de herijking van de bilaterale relatie, staat vast dat de Overeenkomst over het vrije verkeer van personen via een guillotine-clausule direct is gekoppeld aan zes andere verdragen¹. Daarmee kan een eventuele opzegging van de Overeenkomst over het vrije verkeer van personen aanzienlijke gevolgen hebben voor een veel breder spectrum van samenwerkingsterreinen, zoals grensoverschrijdend vervoer, handel in landbouwproducten en wetenschappelijk onderzoek. Met name de Zwitserse economie zal onder eventuele buitenwerkingstelling van deze verdragen te lijden hebben.

Daarnaast is er een tweede pakket van verdragen die *niet* via een guillotineclausule verbonden is aan de Overeenkomst over het vrije verkeer van personen. Het is op dit moment nog onduidelijk in hoeverre eventuele opzegging van de Overeenkomst over het vrije verkeer van personen niettemin ook gevolgen zal hebben voor dit tweede pakket verdragen.

De referendumsuitkomst komt op een moment dat de EU en Zwitserland in onderhandeling zijn over een nieuw institutioneel raamwerk voor de bilaterale relatie. Doel van deze herziening is onder meer de homogeniteit van de interne markt te verbeteren. De uitkomst van het referendum zal de onderhandelingen hierover niet vergemakkelijken. Ook de onderhandelingen over nieuwe bilaterale akkoorden, zoals een door Zwitserland gewenst energie-akkoord, zullen complexer worden. Datzelfde geldt voor de inmiddels opgeschorte onderhandelingen over Zwitserse deelname aan het onderzoeksprogramma Horizon 2020 en uitwisselingsprogramma Erasmus+, een gevolg van de weigering van de Zwitserse regering om een protocol te ondertekenen bij de Overeenkomst over het vrije verkeer van personen naar aanleiding van de EU-toetreding van Kroatië. In hoeverre de referendumsuitkomst gevolgen heeft voor de naleving door Zwitserland van het VN-Vluchtelingenverdrag is nog onduidelijk. Ook dit zal volledig afhangen van het plan van uitvoering dat de Zwitserse regering eind juni zal presenteren.

Het kabinet benadrukt dat er op dit moment geen sprake is van wijzigingen in het vrij personenverkeer tussen de EU en Zwitserland. De Overeenkomst tussen Zwitserland, de EU en haar lidstaten over het vrije verkeer van personen blijft vooralsnog van kracht. Overeenkomstig een bepaling hierover in het verdrag heeft de Zwitserse regering onderstreept dat EU-burgers die momenteel al woonachtig of werkzaam zijn in Zwitserland niet geraakt zullen worden door eventuele toekomstige immigratiequota.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
F.C.G.M. Timmermans

¹ Dit zijn de verdragen betreffende achtereenvolgens: Luchtvervoer, Goederen- en Personen vervoer per spoor en over de weg, Handel in Landbouwproducten, Wederzijdse erkenning van de overeenstemmingsbeoordeling, Sommige aspecten van overheidsopdrachten, Wetenschappelijke en technologische samenwerking.